

Ulf Dahlsten
VD Posten

Den täta atmosfären på små teatrar

"Jag läser en hel del, ett vitt spektrum av böcker. Om den tid vi lever i och om de stora förändringar som sker idag. Två böcker som intresserat mig på sistone är *What will be* av Michael Detrouzos, internets grundare, och Richard Delewis *When Cultures Collide*, om globaliseringen.

På nattduksbordet

Peter Hoegs novellsamling *Berättelser om natten* uppskattade jag mer än *Fröken Smillas känsla för snö*, som hade ett fint språk men inte riktigt höll på slutet. Jag har också läst Jonas Gardells *Frestelsernas berg*.

Deckare finns naturligtvis på nattduksbordet. I somras klämde jag John le Carrés *A Tailor of Panama*, onekligen en comeback för honom. Len Deighton och Frederick Forsythe har hört till de gamla favoriterna. Och nyligen plockade jag fram mina gamla Simenondeckare på franska – jovisst, jag vill hålla mig å jour med språket.

Jag går rått ofta på teater. Stockholm har många fina små teatrar. Klara soppteater är en av dem. Jag tycker om att slinka in på källarteatrar och känna den täta, suggestiva atmosfären."

Nedtecknat av

INGVAR VON MALMBORG

Bevakar dina intressen.

Dina politiska intressen på sidan tre.

FINANS TIDNINGEN

Världens äldsta turistort saknar Jane Austen

Världens första turistorter i modern mening föddes på 1700-talet. Då blev det populärt att "dricka brunn" vilket praktiserades flitigt av den tidens utåtriktade elit.

På kurorterna kunde man behandla diverse åkommor – eller åtminstone påstå att man ägnade sig åt detta. Med nutida ordval bestod behandlingarna av mineralhaltigt vatten och olika former av kiropraktik.

Nu var sällskapslivet på kurorterna väl utvecklat med kortspel, dans, utflykter och passioner. Inte för inte var verklighetens Giacomo Casanova en flitig besökare av olika kurorter, där han höll bank under nattliga spelseanser.

Tjeckerna hade Karlsbad och tyskarna hade Baden Baden. Engelsmännen skulle inte vara sämre utan flockades i Bath. Staden hade fått sitt namn av en urgammal badanläggning, som existerat redan före den romerska tiden.

Redan de gamla romarna

Ur jorden strömmar här ett hett mineralhaltigt vatten, som fortfarande anses vara mycket hälso-samt. År 70 efter Kristus byggde romarna ett badhus här, ovanpå en gammal kuplats. För säkerhets skull tillägnades badet även keltiska gudinnan Sulis; på så sätt kunde både kelter och romare bada – tillsammans – i frid.

Stora delar av nuvarande Bath byggdes under 1700-talets besöksboom. Många av stadens beige vita sandstensfasadbyggnader var från början avsedda att hårbärgera förmögna gäster som stannade någon vecka. Givetvis fanns familjer som köpte hus, men åtskilliga hyrdes ut möblerade på klassiskt turistvis.

Kulturreniten flockades i Bath

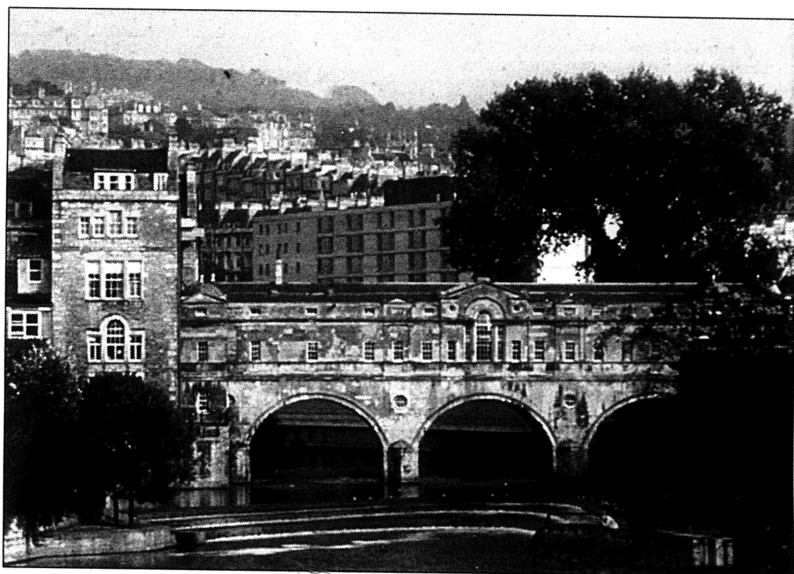
Genom orten passerade en strid ström av personer ur brittiska aristokratin. Liksom ett stort antal intellektuella och kulturpersonligheter, som levde och skapade här. En av dem var författarinnan Jane Austen.

Hon bodde här i sammanlagt fyra år. Hennes far pensionerade sig och ville avsluta sitt liv i Bath. Någon lycklig tid för Jane Austen var det inte. Familjens ekonomi var medelmåttig – hennes jämåråriga vänner hade betydligt mer – och pappan gick igenom ett antal sjukdomskriser.

Ändå grundlade åren i Bath med säkerhet Jane Austens framgångar. Många ville helt enkelt läsa om 1700-talets sofistikerade ledighetsliv, som var precis lika händelserikt då som nu. Och Jane var en skarp-synt iakttagare, vars ögon såg klart igenom det sociala spelet.

Bevarade borgerliga miljöer

När Jane Austen kom till Bath på 1770-talet hade förmögna borgerliga familjer delvis tagit över sällskapslivet. Deras pengar skapades av den all snabbare industriella utvecklingen i England, vilket framskyntar som bakgrundsmaterial i Ms Austens romaner. De här miljöerna finns kvar i Bath. Inte i form av enstaka byggnader, utan som hela områden. Staden har kvar sina gregorianska kvarter, sina broar, kyrkor, parker och mötesplatser.

I Bath iakttog Jane Austen en hel del om de förmögna borgarnas liv och leverne, något som fortfarande fascinerar människor från när och fjärran.

Samtliga foton: BRITISH TOURIST AUTHORITY

Här finns The Assembly Rooms, färdigställda 1771, där societeten samlades till dans, kortspel och äktenskapsragning. Här finns The Pump House, än idag en välbesökt restaurang; belägen precis ovanför de romerska baden.

Samma bokhandel som lästörst- ande besökte för 200 år sedan ligger kvar. Liksom de lägenheter på 4, Sydney Place och 25, Green Park Buildings där Jane Austen höll till.

En ekonomisk tillbakagång var skälet till att Bath bevarades. På 1800-talet övergavs orten av brittiska aristokratin, de föredrog Brighton som låg vid havet. Bath slumrade till, en lång törnrosasömn. Och allt lämnades som det var.

Vaknar ur Törnrosasömmen

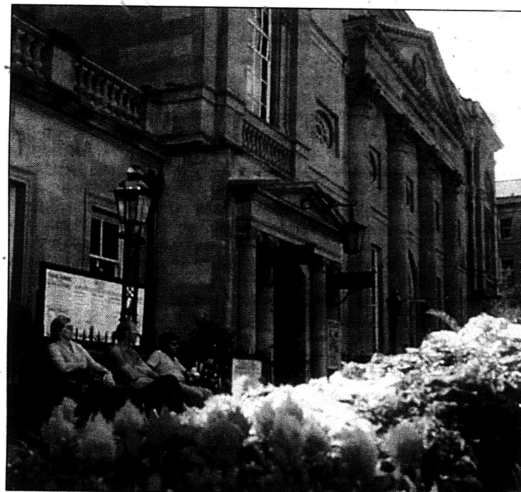
Idag återupptäcks staden av den moderna turismen.

Givetvis står Jane Austen och hennes romaner för en del av upp-täckarglädjen. Böckerna har blivit omtalade filmer och TV-serier; *Stolthet och fördom*, *Förnuft och känsla* och *Övertalning*.

Turister kommer för att se de vackert filmade Austen-miljöerna i verkliga livet. De flesta vet inte att detta är resultatet av en intensiv marknadsföring från Bath. En högavlönad, mediabegävd person har som enda uppgift att sälja in staden, de historiska platserna och det omgivande landskapet till film- och TV-bolag världen över.

Särskilt bra har han lyckats med närbelägna Lacock. Vid det här laget har den lilla byn förevigats i alla tänkbara former.

Inga stora ingrepp har skett. Kullerstengatorna har små stenhus med blyinfattade fönster och 250 år gamla butiker, redo för kamerornas kritiska ögon. Och byn-vånarna har vant sig vid att gatorna späras av – vilket skett vecko-vis i sträck – och att pubarna invaderas av filmfolk med ovanliga lunchbehov.

Turisterna invaderar den brittiska badorten Bath igen men redan de gamla romarna byggde ett badhus i staden.

Lacock Abbey, ett slott från 1200-talet, har ingått som miljö i alla Austen-filmerna. Närbelägna Sheldon Manor, där ägarna bjuder turistgrupper på varma scones, har likaså använts flitigt. Man väntar bara på att lilla byn Pickwick ska filmas. Här utspelar sig Charles Dickens berömda roman *Pickwick-klubben* där han driver just med kurortslivet.

EU-godkänd kurort

I Bath går kommunfullmäktige just runt och väntar på besked från The Millennium Commission om man ska rusta upp sitt badhus från 1700-talet. Ombyggnadskostnaden är beräknad till minst 200 miljoner. Om så sker blir Bath Englands enda EU-godkända kurort.

Historien utprepar sig själv, som så ofta.

INGVAR VON MALMBORG

